

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 18.7.2005
COM(2005) 329 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

**PAR LIELĀKAS DROŠĪBAS GARANTĒŠANAS PASĀKUMIEM ATTIECĪBĀ UZ
SPRĀGSTVIELĀM, DETONATORIEM, BUMBU IZGATAVOŠANAS IERĪCĒM UN
ŠAUJAMIEROČIEM**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

PAR LIELĀKAS DROŠĪBAS GARANTĒŠANAS PASĀKUMIEM ATTIECĪBĀ UZ SPRĀGSTVIELĀM, DETONATORIEM, BUMBU IZGATAVOŠANAS IERĪCĒM UN ŠAUJAMIEROČIEM

1. IEVADS

Eksplozīvo vielu lietošana, nodarot kaitējumu nevainīgiem iedzīvotājiem, ir parastā teroristu metode, lai iedvestu bailes sabiedrībai, kas radusi būt brīva, demokrātiska un atklāta. Tieslietu un iekšlietu Padome 2003. gada oktobrī secināja, ka nav nepieciešamības ieviest jaunus sprāgstvielu uzglabāšanas un transportēšanas pasākumus. Tomēr pēc teroristu uzbrukuma Madridē 2004. gada 11. martā ES dalībvalstu vidū sāk veidoties kopējs uzskats, ka ir nepieciešama saskaņotāka sistēma, kas novērstu sprāgstvielu, detonatoru, bumbu izgatavošanas ierīču un šaujamo ierīču nonākšanu teroristu rokās. Eiropadome **2004. gada 25. marta deklarācijā** atzina nepieciešamību „nodrošināt, lai teroristu organizācijām un grupām nav pieejami viņu nodarbes komponenti”. Īpaši norādīta nepieciešamība „garantēt lielāku drošību attiecībā uz šaujamo ierīču, sprāgstvielu, bumbu izgatavošanas ierīcēm un tehnoloģijām, ko izmanto teroristu vardarbīgajos noziegumos.” Turklāt **koriģētajā Terorisma apkarošanas darbības plānā**, kas pieņemts **2004. gada jūnijā**, izteikts aicinājums, lai Padome un Komisija pārbaudītu, kā tiek īstenoti eksplozīvo vielu lielākas drošības garantēšanas pasākumi (3.6.1.darbība).

Komisija **2004. gada oktobra Paziņojumā** par terora uzbrukumu novēršanu, sagatavotību un reaģēšanu uz tiem ¹, puda savu nodomu iesniegt, ja nepieciešams, priekšlikumus par to, kā Eiropā garantēt iespējami augstāku drošības līmeni. Eiropadomes 2004. gada novembra sesijā atbalstītajā **Hāgas programmā brīvības, drošības un tiesiskuma stiprināšanai ES Komisija ir skaidri aicināta sniegt priekšlikumus, lai uzlabotu sprāgstvielu glabāšanu un transportēšanu, nodrošinātu rūpniecisko un ķīmisko prekursoru) izsekojamību**. Komisija nešaubīgi pieņem šo aicinājumu un šajā paziņojumā sniedz savus priekšlikumus.

Komisija uzskata, ka visām ieinteresētajām pusēm, īpaši nozarei (tostarp ražotājiem, tiešajiem lietotājiem, pārvadātājiem, pētniekiem), dalībvalstīm un Eiropas policijas birojam (Eiropolam) ir jāsniedz savs ieguldījums drošības paaugstināšanā attiecībā uz eksplozīvajām vielām un šaujamo ierīču. Kaut arī to industriālā lietderība ir neapšaubāma, politikas veidotājiem ir **jāgarantē iedzīvotāju drošība, samazinot un novēršot bīstamo materiālu ļaunprātīgas izmantošanas iespēju**. Tāpat kā sprāgstvielu un šaujamo ierīču ražotāji savulaik uzņēmās atbildību par savu izstrādājumu drošumu un padarīja to par savu ražojumu standartu, tā tagad ir jāsteno iekšējās drošības pastiprināšanas uzdevums. Komisija vēlētos redzēt visu iesaistīto pušu attieksmes maiņu, pārorientēšanos no „vai” uz „kā” tas panākams. Tādēļ Komisija vēlas sākt **strukturētu dialogu ar privāto sektoru**, lai uzlabotu komponentu un galaproduktu drošības rādītājus (pirmkārt attiecībā uz glabāšanu, tirdzniecību, pārvadāšanu un izsekojamību) visā ražošanas un piegāžu ķēdē. Meklējot lielākas drošības garantēšanas risinājumus attiecībā uz sprāgstvielām un šaujamo ierīču, Komisija paļaujas uz savu pieredzi citās jomās, piemēram, veselības aizsardzības nolūkos nodrošināto izsekojamību attiecībā uz pārtikas ražošanas un piegādes ķēdi.

¹ KOM(2004) 698 galīgā redakcija; 20.10.2004

2. ES DROŠĪBAS PASTIPRINĀŠANAS PLĀNS ATTIECĪBĀ UZ SPRĀGSTVIELĀM

Komisija plāno **sasaukt kopā visas galvenās ieinteresētās puses**: sprāgstvielu ražotājus un tirgotājus, Eiropola un Situāciju centra (*SitCen*), kā arī dalībvalstu, Komisijas un Padomes pretterorisma darba grupas (*Terrorism Working Party*) ekspertus. Tālāk Komisija apsvērs ekspertu grupas izveidi (*Explosives-Security Expert Group*), uzdodot tai izstrādāt un iesniegt Komisijai *ES drošības pastiprināšanas plānu attiecībā uz sprāgstvielām un šaujāmieročiem*. Plānam būtu jānodrošina valsts un privāto pasākumu kopība šajā jomā un jāatbilst noteiktajiem mērķiem. Būtu jānosaka plāna darbības un attiecīgo rezultātu kontroles metodes. Ekspertu grupai būtu jānovērtē, kādas prasības ir jāizpilda visās jomās saistībā ar drošības pastiprināšanu attiecībā uz sprāgstvielām un šaujāmieročiem, jānosaka, kur Eiropas Savienībā ir nepietiekamas atklāšanas un ieviešanas spējas, kā arī jāanalizē attiecīgās izmaksas.

3. UZGLABĀŠANA, TRANSPORTĒŠANA UN IZSEKOJAMĪBA

Saskaņā ar Hāgas programmu šis paziņojums vispirms ir koncentrēts uz uzglabāšanu, transportēšanu un izsekojamību. Eksplozīvo vielu uzglabāšanas drošības sistēmām, kas ietver, piemēram **fiziskos līdzekļus un efektīvus grāmatvedības un revīzijas standartus**, ir izšķiroša nozīme nodrošinot, lai teroristi nespētu iegūt likumīgi ražotus produktus, tos nozogot vai nelikumīgi piesavinot. Pārredzamība atvieglo rūpīgu šādu produktu pārraudzību tos transportējot; izsekojamības tehnikas līdzekļi (piemēram, etiķetes vai marķējums) noder eksplozīvo vielu kustības kontrolei un bīstamu vai aizdomīgu īpašnieka maiņu atklāšanai. Jānoskaidro arī, ar kādām metodēm tām personām, kas darbojas sprāgstvielu apritē, var uzlikt pienākumu ziņot par aizdomīgiem darījumiem. Turklāt bīstamos tranzīta produktus, piemēram, sprāgstvielas un visus bumbu izgatavošanai derīgos materiālus un ierīces var tieši nolaupīt transportēšanas laikā vai nelikumīgi novirzīt citā virzienā, nekā sākotnēji paredzēts. **Tādēļ drošības pasākumiem un izsekojamībai ir jābūt galvenajam aspektam visos piegādes ķēdes posmos.**

Terorisma apkarošanas pasākumiem ir jāvēršas pret visiem terorisma avotiem. Ir nepieciešama vispusīga pieeja problēmai, jo, uzlabojoties viena vai otra veida sprāgstvielu un detonatoru atklāšanas metodēm, teroristi to vietā varētu pievērsties citām ierīcēm vai vielām, kas varētu būt pat vēl grūtāk atklājamas.

Vispusīga atklāšanas metožu un to sekmības līmeņa analīze attiecībā uz dažādiem sprāgstvielu veidiem būtu nozīmīgs ieguldījums galveno risku atklāšanā. Konceptijai, kas vērsta uz to, lai mazinātu risku, ka eksplozīvās vielas varētu nonākt teroristu vai citu noziedznieku rokās, ir jābūt plaši izvērstai un jāietver regulējums attiecībā uz komerciālajām sprāgstvielām (paredzot arī ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem), jāparedz sprāgstvielu marķējums, stingrāki drošības pasākumi transportēšanā un uzglabāšanā, sprāgstvielu uztveršanas, marķēšanas un izsekošanas tehnoloģiju izmantošana, kā arī savstarpēja informācijas apmaiņa un izmeklēšanas atbalsts. Eiropas Savienība, visādā ziņā vēloties uzturēt savstarpēju sekmīgu sadarbību ar Savienotajām Valstīm, nevar un nedrīkst pieļaut, ka attīstās transatlantiska tehnoloģijas plaša, īpaši attiecībā uz atklāšanas aparatūru transporta mezglu punktos.

Tā dēvētās **“paštaisītās” sprāgstvielas**, kas izgatavotas no plaši pieejamām ķīmiskām vielām, rada tādus pat draudus, kā komerciālās sprāgstvielas, tādēļ pētījums, kā uzlabot šādu sprāgstvielu atklāšanu, arī ir jāuztver kā prioritāte.

Demilitarizētās sprāgstvielas, kas ienāk tirgū, arī rada lielu risku. Tā kā militārās sprāgstvielas parasti nav marķētas, tad to atklāšanas iespējas ir mazākas, nekā tas ir attiecībā uz civilās nozīmes sprāgstvielām. Oficiālā vai paralēlā militāro eksplozīvo vielu pārpalikuma tirdzniecība, kā arī

pieaugoša organizētās noziedzības tīklu iesaistīšanās nelegālajā tirdzniecībā Eiropā ir satraucoša un prasa nekavējošu rīcību. Vienā no nesenajiem **Savienoto Valstu ziņojumiem**² norādīts, ka jau vairākas Eiropas valstis ir paidušas bažas par tirdzniecību ar sprāgstvielām no bijušās Padomju Savienības militārajiem krājumiem. Lieli militāro sprāgstvielu krājumi ir Centrālajā un Austrumeiropā. Pastāv programmas šo krājumu likvidēšanai, bet to darbība līdz šim nav bijusi pietiekami sekmīga un ir radikāli jāuzlabo.

4. SITUĀCIJA/IEROSINĀTIE PASĀKUMI

4.1. Tirdzniecība ar mēslošanas līdzekļiem

Regulā par mēslošanas līdzekļiem³, konkrēti no 25. līdz 28. pantam, ir paredzēti daži drošības pasākumi, kā arī kontroles un speciālās testēšanas prasības attiecībā uz amonija nitrāta minerālmēsliem. Regula arī nosaka ražotāju pienākumu kārtot un saglabāt reģistrus, kuros ierakstītas produkcijas ražotnes un to operatori.

Komisija apsver šīs Regulas grozījumus, lai ieviestu tādus noteikumus, ka amonija nitrāta mēslojumu pārdod tikai attiecīgi pilnvarotām personām un pret pierādījumu, ka tas tiks izmantots vienīgi lauksaimniecības vajadzībām. Turklāt būtu jāietver arī priekšlikums par to, ka uzņēmumiem, kas pārdod šādus materiālus, ir jāziņo tiesībsardzības iestādēm par visiem aizdomīgiem darījumiem. Vajadzētu rosināt dalībvalstis veikt līdzīgus pasākumus arī attiecībā uz mēslošanas līdzekļiem, uz kuriem neattiecas minētā regula.

4.2. Sprāgstvielu uzglabāšana

Uz sprāgstvielu uzglabāšanu attiecas **Seveso II Direktīva**.⁴ Tās darbības joma nav eksplozīvās vielas pašas par sevi; direktīva ir vērsta uz bīstamo vielu lielu krājumu uzglabāšanas vietu drošību. Turklāt tā vairāk koncentrēta tieši uz eksplozīvo vielu glabājuma drošumu, nekā uz to drošu lietošanu likumīgām vajadzībām. Direktīva neparedz analizēt drošības apstākļus, nedz arī pieprasa ieviest papildus drošības pasākumus novietnēm, kas ir sevišķi neaizsargātas pret teroristu uzbrukumiem vai varētu būt potenciālo uzbrukumu mērķi. Tomēr jāatzīmē, ka visas prasības attiecībā uz negadījumu seku pārvarēšanu, īpaši iepriekšēja avāriju plānu formulēšanu, ir attiecināmas arī uz teroristu uzbrukuma seku pārvarēšanu tādos gadījumos, kad uzbrukuma mērķis ir Seveso direktīvas objekts. Turklāt daļa informācijas, kas nepieciešama riska novērtēšanai, ir jau pieejama ziņojumos par drošumu.

Komisija risina drošības problēmas attiecībā uz Seveso II Direktīvas aptvertajiem uzņēmumiem, kur atrodas tādas sprāgstvielas kā amonija nitrāti, un veic to, piemēram, analizējot iespējamās uzbrukuma vai liela mēroga tīši izraisīta negadījuma sekas, kā arī to novēršanas pasākumus. Budapeštā 2005. gada 28. un 29. aprīlī notika seminārs par bīstamo objektu aizsardzību pret tīšām kaitnieciskām darbībām; ar tā rezultātiem var iepazīties Komisijas tīmekļa vietnē:

http://europa.eu.int:8082/comm/environment/seveso/conf_events.htm

² Apvienoto Nāciju organizācijas Ziņojums par sprāgstvielu nelegālu ražošanu, ieviešanu un izmantošanu noziedzīgiem mērķiem (2002. gada 23. janvārī), (Dok.E/CN.15/2002/9/1. pielikums).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Regula (EK) 2003/2003 par mēslošanas līdzekļiem.

⁴ Seveso II Direktīva (96/82/EK) par tādu smagu nelaimes gadījumu briesmu pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas (OV Nr. L 10, 1997. gada 14. janvārī).

Seveso II Direktīva galvenokārt attiecas uz ķīmijas un naftas ķīmijas rūpnīcām, kur koncentrēti lieli ķīmisko vielu daudzumi. Direktīva nešķiro „parastās” bīstamās lietas un „augstas bīstamības” produktus (t.i., vielas, kuru ļaunprātīga izmantošana var izraisīt masveida nelaimes vai postījumus). Tādēļ noteikumi, kas vērsti uz pieaugošā riska samazināšanu, ir īpaši attiecināmi uz tādām augstas bīstamības vielām, kādas, piemēram, ir sprāgstvielas.

Komisija sniegs ieteikumus dalībvalstīm, lai tās uzņemtos iniciatīvu pastiprināt drošību visos uzņēmumos un nodrošinātu personālu, kas darbojas ar augstas bīstamības produktiem. Drošība ir jāpaaugstina, izstrādājot un ieviešot drošības plānus, kuriem būtu jābalstās uz Komisijas noteiktajiem kritērijiem.

4.3. Eksplozīvo vielu un citu bīstamo produktu transportēšana

ES dalībvalstīm ir uzlikts pienākums ieviest bīstamo produktu transportēšanas drošības noteikumus dalībvalstu autotransporta un dzelzceļa transporta tiesību aktos līdz 2005. gada 1. jūlijam. Daudzās dalībvalstīs jau ir papildus regulējums attiecībā uz noteiktu kategoriju bīstamiem produktiem. *Kompetentās nozaru apvienības ir sagatavojušas pamatnostādnes attiecībā uz bīstamo produktu transportēšanas drošību visās attiecīgajās nozarēs. Komisija atbalstīja šo darbu, un pamatnostādnes tika sniegtas 2005. gada aprīlī. Dialogs ar nozari ir galvenais elements, lai uzlabotu sprāgstvielu transportēšanas drošību, jo nozare varētu noteikt stingrākas pamatprasības transportēšanas drošības paaugstināšanai.*

Komisijas 2004. gada aprīlī pieņemtie uzlabotas kontroles noteikumi attiecībā uz sprāgstvielu pārvietošanu no dalībvalsts uz dalībvalsti ir solis uz lielāku pārrobežu transportēšanas drošību. Kontroles noteikumi ir ietverti Komisijas Lēmumā 2004/388/EK, ar kuru saskaņo pieprasāmo informāciju un izpildāmās pārrobežu transportēšanas procedūras.

Dalībvalstu iestādes ir pieņēmušas pastiprinātu kontroli attiecībā uz sprāgstvielām, ko pārvieto no vienas dalībvalsts un otrā, jo tādējādi kļūst labāk izsekojams to maršruts un kustība. Attiecīgais pavaddokuments ietver arī sīkāku informāciju par to, kuri uzņēmumi un organizācijas ir saistīti ar tā vai cita veida sprāgstvielām, kā arī norāda pārvietošanas maršrutu un visu to dalībvalstu atļaujas, kuru teritorijā sprāgstvielas tiks pārvietotas. Šiem pasākumiem ir jāvienkāršo sprāgstvielu izsekojamība, tās pārvietojot no ražotāja līdz lietotājam.

Lai sasniegtu mērķus, kas nosprausti ES Rīcības plānā terorisma apkarošanai (4. 2. punkts), *Komisija ir sākusi izstrādāt politiku attiecībā uz piegādes ķēdes drošību, lai papildinātu jau esošās tiesību normas dažādās transporta drošības jomās (drošība gaisa telpā, jūrā un ostās) un palielinātu sauszemes transporta drošību.*

Šīs politikas centrā ir uzņēmumu virzienā vērstas iniciatīvas, ka arī juridiskie un operatīvie un drošības pasākumi, lai pastiprinātu pārlicību par drošību ES dalībvalstu piegāžu ķēdē, netraucējot tirdzniecību, un šādā veidā pretdarbotos iespējamiem teroristu apdraudējumiem.

Piegādes ķēdes drošības uzlabošana būs nepārtraukts process. ES transporta operācijās domāšanai drošības virzienā kļūstot par ikdienas rutīnu (apziņu) uzlabosies darījumu kvalitāte, pieaugs uzņēmumu gatavība aizsardzībai pret iespējamiem uzbrukumiem. Starptautiskajā tirdzniecībā transporta drošības politikas panākumi ir atkarīgi no attiecību savstarpības.

4.3.1. Sprāgstvielu un šaujamoču atklāšana lidostās

Pēc 11. septembra uzbrukuma un citiem ar aviāciju saistītajiem incidentiem ir pastiprināta lidostu apsardzība. Ar **ietvara Regulu 2320/2002 par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas drošības jomā** ir aizliegta šaujamoču un eksplozīvo vielu klātbūtne civilās aviācijas objektos un pieprasīts, lai visus pasažierus un viņu bagāžu (nododamo un arī rokasbagāžu) pārbaudītu ar visām noteiktajām metodēm. Komisija veic regulāras pārbaudes, cita starpā pārbaudot, vai šīs prasības tiek pienācīgi izpildītas.

Komisija ar Aviācijas drošības komitejas (AVSEC) palīdzību pašlaik strādā pie tehnisko specifikāciju un izpildījuma kritēriju īstenošanas attiecībā uz dažāda veida uztveršanas ierīcēm, ko lieto dalībvalstu lidostās.

4.4. Eksplozīvo vielu ražošana, tirdzniecība un izsekojamība

Padomes Direktīva 93/15/EEK par noteikumu saskaņošanu attiecībā uz civilām vajadzībām paredzēto sprāgstvielu laišanu tirgū un pārraudzību⁵ (piemēram, karjeru vai nojaukšanas darbos) nosaka galvenās prasības, kurām jābūt izpildītām, veicot sprāgstvielu atbilstības testus, lai nodrošinātu šo produktu brīvu kustību, nepazeminot drošības un aizsardzības optimālo līmeni. Direktīva aptver arī sprāgstvielu un munīcijas pārvietošanas uzraudzību. Pieaugošo terorisma draudu aspektā minētās direktīvas noteikumi ir nepietiekami, tādēļ Komisija ir sākusi dialogu ar nozari, lai apspriestu drošības jautājumus. Paredzams, ka vairākās jomās varētu ieviest jaunu praksi: sprāgstvielu un detonatoru marķēšanu, stingrāku uzglabāšanas un transportēšanas drošību, kā arī ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem.

Pēc tam, kad sprāgstviela ir konstatēta, ir ļoti svarīgi noteikt tās izcelsmi. Piemēram, Šveices tiesību normas ir ļoti stingras un pieprasa, lai sprāgstvielas būtu marķētas pirms to tirdzniecības. Tomēr sekmīgu atrisinājumu līmenis attiecībā uz marķētām sprāgstvielām nav bijis lielā pārsvarā pār sekmīgi atrisinātiem nemarķēto vielu gadījumiem.

Komisija iesaka novērtēt izmaksas un ieguvumu, ja sprāgstvielas marķē ar elektromagnētisko kodu.

4.5. Sprāgstvielu konstatēšana

Sprāgstvielas iespējams konstatēt dažādos veidos (piemēram, ar rentgena palīdzību vai izmantojot meklētājsuni, kā arī ar izgarojuma uztveršanas sistēmu palīdzību). Nekādi atsevišķi paņēmieni pietiekami negarantē eksplozīvo vielu uziešanu; vienmēr ir nepieciešama metožu kombinācija. Tomēr sprāgstvielu uztveršanu varētu vienkāršot, nosakot ES obligātu vienas vielas vai aktīvā elementa marķēšanu attiecībā uz visām sprāgstvielām, jo tad sensoriem lielākoties būtu jākonstatē viena viela. Ārzemēs ražoto sprāgstvielu klātbūtnes dēļ ir nepieciešams, lai vielu uztveršanas ierīces spēj atklāt arī citus marķēšanas reaktīvus, kā arī nemarķētās sprāgstvielas.

Pašlaik tiek īstenotas vērienīgas programmas attiecībā uz „elektronisko ožu” un citām tehnoloģijām. Atbilstoši Eiropas Komisijas ierosinātajai *NOSE II* programmai (otrs izcilākais tīkls attiecībā uz uztveršanu ar mākslīgo ožu) ir jau radīts zinātnieku tīkls šajā jomā. Tomēr vissvarīgāk būtu veikt plašu izmantojamo uztveršanas paņēmienu izpēti, precīzi novērtēt to sekmības līmeni, atklāšanas laiku un izmaksas attiecībā uz katru sprāgstvielas veidu. Šādā veidā jāatklāj tehnoloģijas nepilnības, un to novēršana attiecīgi jāietver pētniecības programmās. Attiecīgi jānovērtē arī vislabākā ierīču kombinācija, jo ir neiespējami sprāgstvielas pienācīgi konstatēt ar vienu paņēmienu.

⁵ OV L 121, 15.5.1993.

Komisija sāks šādu uztveršanas metožu integrētu analīzi. Šis darbs būs stingrs pamats, lai veidotu likumdošanas iniciatīvas šajā jomā. Tostarp Komisija ierosina veikt piemērotus pasākumus, lai ieviestu obligātu uztveršanas ierīču lietošanu noteiktās stratēģiskās vietās (piemēram, lidostās).

4.6. Detonatori

Detonatoru mazā izmēra dēļ pastāv liels risks, ka tie tiek nozagti un netiek atklāti. Tādēļ, lai sprāgstvielas varētu vieglāk atklāt, ir svarīgi pastiprināt drošības ķēdi. Komisijas Kopīgais izpētes centrs varētu analizēt pieejamo detonatoru konstatēšanas paņēmieni uzlabošanas iespējas. *Atkarībā no Kopīgo pētījumu centra veiktās analīzes rezultātiem Komisija varētu ierosināt grozīt **Padomes Direktīvu 93/15 EEK**, lai ieviestu kādu obligātu marķējumu, uztveršanas elementu vai ierīci.*

4.7. Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība sprāgstvielu jomā

ES nopietni jāapsver, kā novērst personāla, tehnikas un materiālu trūkumu, kas nepieciešami, lai konstatētu, apkarotu un neitralizētu pašdarinātās un nestandarta spridzekļus. Komisija ir apkopojusi informāciju, kas iegūta dalībvalstu aptaujā, un iesniedza to Padomei 2004. gadā. Analīze liecina, ka dažus atklātos trūkumus varētu novērst vairākos veidos, arī pavēršot izpēti īpašā virzienā un veidojot struktūras, kas sekmē dalībvalstu solidaritāti, kas izpaustos, piemēram, divpusējas vai daudzpusējas savstarpējās palīdzības iniciatīvās.

4.7.1. Eiropola datubanka ar informāciju par bumbām

Eiropola rīcībā pašlaik ir ES datu bāze attiecībā uz spridzekļiem, ko lieto teroristu un kriminālās organizācijas. Eiropas tiesībaizsardzības dienestiem, īpaši Eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu iznīcināšanas vienībām (EOD) ir jābūt 24 stundu piekļuvei pie visiem pieejamiem datiem par eksplozīvajam ierīcēm un to komponentiem, lai nekavējoties apmainītos ar šo informāciju teroristu bumbu incidentu vai draudu gadījumos.

Eiropols jau pārbauda iespēju izveidot centralizētu datorizētu sistēmu, kurā tiktu uzkrāta ar bumbām saistītā informācija: teksti, strukturēti dati un multivides informācija, piemēram elektronisko sastāvdaļu un elektronisko ķēžu attēli.

Informācijas apmaiņai ar Eiropola datubāzes starpniecību būs ļoti liela nozīme attiecībā uz pašdarinātām sprāgstvielām, un tīkls varētu būt ideāls instruments, lai izveidotu improvizēto spridzekļu sarakstu un novērtētu to iespaidu.

Eiropols vienu reizi sešos mēnešos informē par datubāzē dalībvalstu ievadīto informāciju, rosinot, lai šo datubāzi attiecībā uz teroristu lietotajām eksplozīvajām ierīcēm izmantotu kompetentie dalībvalstu dienesti un Komisija.

4.7.2. Dalībvalstu spēju novērtējums

Pagājušajā gadā Komisija iesniedza Padomei aptaujas jautājumus, lai varētu novērtēt dalībvalstu spējas un turpmāko dalībvalstu eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu iznīcināšanas vienību darbības koordinācijas iespējas. Aptaujas atbildes palīdzēja novērtēt dalībvalstu spēju cilvēkresursu, kā arī improvizēto un nestandarta spridzekļu atklāšanas, pārtveršanas un neitralizācijas tehnikas aspektos. Šā stāvokļa konstatācija ļauj arī novērtēt dalībvalstu krimināltechniskās izmeklēšanas spējas bumbu uzspridzināšanas gadījumos, un tā būs pirmais solis uz turpmāko dalībvalstu solidaritātes mehānisma izmantošanu lielāku terora aktu gadījumos.

4.7.3. *Eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu iznīcināšanas vienību tīkls*

Pēc dalībvalstu spēju novērtējuma būtu jāapspriež dalībvalstu Eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu iznīcināšanas vienību tīkla izveides lietderība, līdzīgi kā tas jau ir paveikts citās jomās, piemēram amatpersonu aizsardzībā. Tīklam vajadzētu nodrošināt atklātu un plūstošu informācijas apmaiņu tehnikas un operatīvās taktikas jautājumos. Eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu konstatēšanas spēju palielināšanai ir jābūt tā prioritātei.

Komisija, pamatojoties uz dalībvalstu Komisijai sniegtajām atbildēm uz aptaujas jautājumiem, patlaban strādā pie Eksplozīvo ierīču un sprāgstvielu iznīcināšanas vienību tīkla izveides.

4.7.4. *Pašizgatavotu spridzināšanas ierīču kriminālistikas tīkla izveide*

Paredzētajam EOD vienību tīklam otrajā posmā būtu jāpalielina tā kapacitāte, lai varētu notikt informācijas apmaiņa attiecībā uz pašizgatavotām spridzināšanas ierīcēm kriminālistikas aspektos. *Kriminālistikas tīkla izveide varētu būt sākuma posms kopīgas izmeklēšanas un izpētes stratēģijas veidošanā, kā arī šajā jomā izmantojamās tehnikas saskaņošanā.*

4.8. **Pētniecība un tehnoloģiju attīstība**

Pētniecība un tehnoloģiju attīstība var mazināt briesmas, ko rada šaujamo ierīču, sprāgstvielu un bumbu izgatavošanas ierīču ražošana, transportēšana un uzglabāšana un attiecīgo tehnoloģiju izmantošana terora aktu veikšanai. Pētniecība varētu palīdzēt uzlabot uztveršanas, marķēšanas un izsekošanas sistēmas.

Ir sāks trīs gadu (2004. līdz 2006. g.) sagatavošanas darbs, lai izveidotu labvēlīgus apstākļus un vidi zinātniskās, tehnoloģiskās un industriālās spējas palielināšanai un radītu pamatu visaptverošai Eiropas drošības izpētes programmai, ko jāsāk īstenot 2007. gadā. Sagatavošanās pasākumi aptver piecas prioritārās pētījumu jomas, to vidū arī cīņa pret terorismu.

Pēc tam, kad būs veikti sagatavošanās pasākumi, ilglaika Eiropas drošības pētniecības programmā varētu ietvert īpašu tehnoloģisko pētījumu galalietotāja vajadzībām. *Saskaņā ar Septīto Pētniecības un tehnoloģijas attīstības ietvara programmu (7th Framework Programme for Research and Technological Development) Komisija ir aicinājusi iesniegt nanotehnoloģijas pētniecības koncepciju priekšlikumus drošības sistēmu, arī sprāgstvielu un detektoru uzlabošanas nolūkā.*

4.9. **Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība šaujamo ierīču jomā**

Jau ir sniegti dažādi ierosinājumi, lai uzlabotu sadarbību tiesībaizsardzībai cīņā pret nelikumīgiem šaujamo ierīču, un to rezultāti tiks iegūti 2005. gadā. Eiropola pretterorisma vienības darbības programmu ietvaros paredzēts operatīvs atbalsts dalībvalstīm izmeklēšanas, kā arī stratēģisko palīgīdzekļu aspektā. Eiropols pašlaik veic ticamības izpēti attiecībā uz nelikumīgo šaujamo ierīču tirdzniecību, lai izlemtu, vai 2005. gadā var atklāt analīzes darba datus attiecībā uz nelikumīgiem šaujamo ierīču. Turklāt ES spējas attīstība nelegālo šaujamo ierīču izsekošanas jomā ir daļa no Eiropola 2005. gada darba programmas.

Būtu jāapsver tāda juridiska līdzekļa izveide, kas nosaka kopīgus standartus attiecībā uz ziņošanu par konfiscētiem vai noziedznieku izmantotiem, kā arī pazaudētiem vai nozagtiem šaujamo ierīču. Tas veicinātu informācijas apmaiņu, lai izpētītu un rastu informācijas analīzes metožu kopsaucēju.

4.10. Šaujāmieroču importa un eksporta licencēšanas režīms un citi ANO Protokola īstenošanas aspekti

Komisija 2007. gadā, apspriedusies ar dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm, iesniegs priekšlikumu par Padomes Regulu attiecībā uz šaujāmieroču importa un eksporta licencēšanas sistēmu.

Šīs regulas mērķis ir īstenot 10. pantu, kas ietverts **ANO Protokolā par šaujāmieroču, to komponentu un munīcijas nelegālu ražošanu un tirdzniecību ar tiem**. Tā kā šā ANO Protokola īstenošana skar plašu jautājumu loku, piemēram muitu, tirdzniecību, eksplozīvās ierīces un sprāgstvielas, iekšējo tirgu un ārējās attiecības, tad priekšlikumam jāaptver visi šie aspekti.

Komisija 2005. gadā ierosinās Direktīvas 91/477 tehniskas izmaiņas⁶, lai atbilstošos Protokolā sniegtos noteikumos attiecinātu uz Direktīva norādīto ieroču pārvietošanu Kopienas teritorijā, konkrētāk, lai integrētu minētā Protokola 10. pantu attiecībā uz vispārējām prasībām eksporta, importa un tranzīta licencēšanas vai apstiprināšanas sistēmas jomā. Eksporta un importa licenču sistēmas funkcionēšanai ir jābūt svarīgam šaujāmieroču eksporta un importa kontroles un uzraudzības instrumentam, gan izvedot šaujāmieročus no ES, gan tos ievēdot ES.

Tomēr uzlabots eksporta un importa režīms ir tikai viens nelegālās šaujāmieroču tirdzniecības novēršanas elements, un tas ir jāizmanto kombinācijā ar efektīvu robežpārraudzību, arī aktīvu kaimiņattiecību politiku šajā jomā.

⁶ Padomes 1991. gada 18. jūnija Direktīva 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli